

Výuka ovládání počítače hlasem dostala zelenou v dalších krajích

Daniela RÁZKOVÁ, Ondřej SEDLÁČEK

Na Pankráci 1683/127, ondrej.sedlacek@newtontech.cz

Anotace: Každá pomoc umožňující zdravotně postiženým spoluobčanům překlenout hendikep, který jim stojí v cestě k plnohodnotnému začlenění do společenského života, má smysl. Jejich aktivní zapojení do co nejširšího okruhu činností přitom není přínosem jen pro ně osobně. Je ve skutečnosti v bytostném zájmu společnosti samotné využít potenciálu, který zdravotně znevýhodnění představují a který ve svém postižení nemohou naplno projevit. Právě k tomuto cíli směřují kurzy ovládání počítače hlasem pro zdravotně postižené osoby, které občanské sdružení Polovina nebe vede od roku 2010 v rámci projektu Duhový most a které se pro svůj úspěch dočkaly pokračování ve dvou nových projektech.

Tělesné postižení nemusí být fatálním hendikepem

Ovládání počítače hlasem už nějaký čas není ve světě informačních technologií žádnou novinkou. Myšlenka využít dostupných počítačových programů pro systematickou výuku osob s těžkým zdravotním postižením, tedy cílové skupiny odkázané ve všem výlučně na pomoc druhých, je přesto naprosto bezprecedentní nejen v České republice, ale i v okolních zemích. Prvenství občanského sdružení Polovina nebe je v tomto ohledu nesporné.

Není náhodou, že s nápadem připravit a prosadit realizaci unikátního projektu Duhový most přišel člen občanského sdružení profesor Jan Nouza z Technické univerzity v Liberci, jehož vědecký tým stojí za vývojem hned tří počítačových aplikací umožňujících ovládat počítač hlasem - MyVoice, MyDictate a NEWTON Dictate.

Sebelepší úmysl však sám o sobě ještě není zárukou dobrého výsledku, obzvlášť jde-li o realizaci unikátního projektu, jímž Duhový most bezesporu je. V tomto případě nicméně můžeme s potěšením konstatovat ještě před koncem projektu financovaného Evropským sociálním fondem a hlavním městem Prahou (OPPA) a určeného pro pražské klienty, že projekt bude po všech stránkách úspěšný. Tak úspěšný, že koncem loňského roku jsme výuku ovládání počítače hlasem rozšířili na čtyři další kraje České republiky - Plzeňský, Královéhradecký, Jihomoravský a Středočeský.

Duhový most - naděje pro postižené

Tříletý projekt je orientován zejména (nikoli výlučně) na skupinu osob s kvadruplegií/kvaduparezou, případně paraplegií horních končetin nebo jejich těžkou paraparezou v takovém rozsahu, že nemohou provádět ani minimální úkony drobné motoriky. Tato zdravotní znevýhodnění se snažíme eliminovat právě prostřednictvím nových hlasových technologií umožňujících ovládání počítače prostřednictvím hlasu.

Základem projektu je výklad a následný skupinový, popřípadě individuální trénink ovládání počítače pomocí hlasu. Jednotlivé kurzy jsou tříměsíční a v jejich průběhu se naši klienti, kteří nejsou schopni nebo jim činí potíže manipulovat s myší a klávesnicí, naučí nezbytným základům práce s počítačem. Nejen teoreticky. Přestože k bravurnímu ovládání počítače, jaké předvádí naše postižená lektorka Dita Horochovská, sama kvadruplegička, se absolventi našich kurzů dopracují až po dlouhém a soustavném cvičení, dokážou si prakticky poradit se všemi běžnými úkony. Umějí psát a pracovat s textem, surfovat po internetu, používat elektronickou poštu, chatovat, číst knihy, pouštět si filmy, to vše bez jinak nezbytné asistence. Co je přitom mimořádně důležité, získávají dovednosti, které jim umožní ucházet se o vhodné pozice na pracovním trhu.

Jak si poradit, když je vše poprvé

Je třeba předeslat, že naše rozhodnutí připravit podmínky pro realizaci projektu bylo svým způsobem krokem do neznáma. Věděli jsme, jak fungují hlasové technologie, které jsme měli k dispozici, měli jsme představu, jak výuku povedeme, ale prakticky až do rozjezdu pilotního projektu v říjnu roku 2010 jsme neuměli odpovědět na otázku, jak se cílová skupina o naší nabídce dozví a jak ji přijme.

Souběžně s přípravami jsme proto oslovili na stovku organizací a občanských sdružení s prosbou o šíření informací o bezplatných kurzech mezi jejich klienty. Vzhledem k výjimečnosti projektu se nám podařilo vzbudit nevšední zájem nejvýznamnějších českých médií, včetně veřejnoprávní televize a veřejnoprávního rozhlasu, která o projektu obšírně a opakovaně informovala. Zároveň se ukázalo, že účinným, možná dokonce nejúčinnějším prostředkem propagace kurzů se stali sami účastníci kurzů, kteří je doporučovali podobně postiženým lidem v jejich okolí.

Učitelé a žáci

Nemá smysl zastírat, že nepočetný tým projektu Duhový most prošel sám obrovskou lekcí, když musel vedle výuky a technického zázemí zajistit rovněž hladký průběh kurzů z hlediska logistiky (plně hrazená doprava účastníků), ale třeba také obslužného servisu (osobní donáška obědů z nedaleké jídelny). Mnohem významnější však bylo vytvoření přívětivé a dělné atmosféry, která měla rozptýlit obvyklou počáteční nedůvěru klientů.

To se bezesbýtku podařilo. A nešlo přitom jen o vstřícný přístup k jednotlivým účastníkům kurzů a jejich specifickým potřebám a zvyklostem. Ten byl samozřejmostí. Důležité bylo ve většině z nich prolomit bariéru, již představovala jejich apriorní nedůvěra ve vlastní schopnosti. Velkou měrou k tomu bezesporu přispěl názorný příklad postižené lektorky Dity Horochovské.

Je pro nás proto velkým zadostiučiněním, že žádné loučení s účastníky jednotlivých kurzů nebylo prosto trochy nostalgie jako při rozchodu dobrých přátel. I proto máme snahu tyto kontakty, dnes už partnerské, udržet i do budoucnosti. Před Vánoci jsme pro všechny absolventy uspořádali společnou besídku. Dostavili se téměř všichni a měli jsme to štěstí vidět na vlastní oči, jak se ve všeobecně veselé atmosféře rodí nová komunita lidí, které zcela náhodně spojil projekt Duhový most. Hovoříme-li o komunitě, dodejme, že si při této příležitosti účastníci různých kurzů vzájemně vyměnili emailové a telefonické adresy s odhodláním zůstat spolu v kontaktu.

Duhový most není projekt na jedno použití

Doplňme, že všem absolventům kurzů poskytujeme i nadále potřebné technické konzultace a že řadě z nich jsme díky osobní intervenci u obecních úřadů zprostředkovali finanční podporu pro zakoupení kvalitních notebooků, jež jsou pro hlasové technologie nezbytností. Vycházíme jim vstříc také při vyhledávání a zprostředkování vhodné práce. Jednu z účastnic pilotního projektu jsme sami zaměstnali jako lektorku, pro další se našlo místo v archivu obecního úřadu a jen co pro ni Národní galerie zajistí bezbariérový přístup, najde své uplatnění v této instituci. Někteří účastníci si už nárazově vydělali vlastní peníze přepisováním textů.

Cenné zkušenosti, kterých jsme nabyli při realizaci projektu Duhový most, chceme nyní prohloubit a zúročit ve dvou výše zmíněných projektech, které jsme díky podpoře Evropského sociálního fondu a Ministerstva práce a sociálních věcí mohli připravit pro zdravotně postižené spoluobčany ve čtyřech dalších krajích - Plzeňském, Jihomoravském a Královéhradeckém (Hlas je šance) a ve Středočeském (Můj hlas - moje práce).

Vedle osobních kontaktů s regionálními organizacemi a sdruženími jsme se tentokrát s žádostí o nefinanční podporu projektů obrátili rovněž na hejtmany příslušných krajů a na jejich odbory sociální péče. Dlužno říci, že naše žádost se u nich setkala s kladným přijetím, které, jak věříme, bude zárukou, že projekty budou úspěšné i v těchto krajích. Z naší strany můžeme všechny ujistit, že pro dosažení dobrého výsledku vyvineme maximální úsilí, už proto, že součástí projektu je náš závazek zprostředkovat co největšímu počtu absolventů kurzů vhodné uplatnění na trhu práce. Pevně věříme, že časem dostanou šanci účastnit se výuky ovládání počítače hlasem také zdravotně postižení obyvatelé ostatních krajů.